

Η ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΨΥΧΡΟΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΟΞΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Στη δεκαετία του 1980 τα προβλήματα για τις **Λαϊκές Δημοκρατίες** της Ανατολικής Ευρώπης αυξήθηκαν:

- 1 οι **οικονομίες** τους δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στις ανάγκες της εποχής
- 2 εμφανίστηκαν ανεπάρκειες σε πολλά καταναλωτικά αγαθά

ΟΞΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Η Σοβιετική Ένωση

- 1 ξόδευε τεράστια ποσά σε εξοπλισμούς για να διατηρήσει το ισοζύγιο ισχύος με τις **Η.Π.Α.**
- 2 είχε πρόβλημα με την οικονομία της
- 3 είχε ένα πολύ συγκεντρωτικό σύστημα λήψης αποφάσεων, και απέναντί του οι **πολίτες** ένοιωθαν εντελώς **ξένοι**.

Παρέλαση οπλικών συστημάτων του Κόκκινου Στρατού στη Μόσχα

<https://www.newindianexpress.com/galleries/world/2019/may/11/avengers-didnt-beat-nazi-germany-red-army-did-russia-honours-wwii-heroes-on-74th-victory-day-102273.html>

Ο τεράστιος αριθμός μαχητικών αεροσκαφών που διατηρούσε η **Σοβιετική Ένωση**, όπως το εικονιζόμενο Sukhoi SU-27 «Flanker», είχε αρνητικές επιπτώσεις στην **οικονομία** της.

Πηγή εικόνας: <https://plane-encyclopedia.com/cold-war/su-27/>

ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΟΦ

Το 1985 εξελέγη στην ηγεσία της **Ε.Σ.Σ.Δ.** ο **Μιχαήλ Γκορμπατσόφ**, ο οποίος προσπάθησε να αναδιοργανώσει την **Σοβιετική Ένωση**

- 1 στον τομέα της **οικονομίας**
- 2 στον τομέα της **πολιτικής δομής**

Τρεις ήταν οι λέξεις κλειδιά της πολιτικής του:

- ★ περεστρόικα ανασυγκρότηση
- ★ ντεμοκρατία εκδημοκρατισμός
- ★ γκλάσνοστ διαφάνεια

Ο πρόεδρος της **Ε.Σ.Σ.Δ.** Μιχαήλ Γκορμπατσόφ

Πηγή εικόνας: <https://www.rollingstone.com/politics/politics-news/mikhail-gorbachev-the-world-according-to-gorby-49082/amp/>

ΠΕΡΕΣΤΡΟΙΚΑ

Με το σύνθημα «περεστρόικα» ο **Γκορμπατσόφ** ξεκίνησε την ανασυγκρότηση του κράτους, με:

- 1 την κατάργηση του αυστηρού κρατικού ελέγχου της **οικονομίας** και
- 2 τον **εκδημοκρατισμό** των πολιτικών διαδικασιών.

ΝΤΕΜΟΚΡΑΤΣΙΑ

Με το σύνθημα «ντεμοκράτσια» ο
Γκορμπατσόφ ξεκίνησε

- τον εκδημοκρατισμό του κράτους της **Ε.Σ.Σ.Δ.**
- την αλλαγή της σχέσης της **Μόσχας**
 - ★ με τις άλλες **Λαϊκές Δημοκρατίες**
 - ★ με τις διάφορες **Σοβιετικές Δημοκρατίες**

ΓΚΛΑΣΝΟΣΤ

Με το σύνθημα «γκλάσνοστ» ο **Γκορμπατσόφ** έβαλε τα θεμέλια της **διαφάνειας** στην **Σοβιετική Ένωση**. Επίσης καθιέρωσε

- την ελεύθερη πληροφόρηση και
- την ελεύθερη διατύπωση γνώμης

Ο **Μιχαήλ Γκορμπατσόφ**

- ενθάρρυνε την κριτική και
- παραχώρησε κάποιες πολιτικές ελευθερίες

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Οι πρωτοβουλίες του **Μιχαήλ Γκορμπατσόφ** δεν βρήκαν σύμφωνους όλους τους «συντρόφους» μέσα στο **Κ.Κ.Σ.Ε.** Πολλοί δεν ήθελαν αυτές τις μεταρρυθμίσεις.

Η σύγχυση που επικράτησε από την απόπειρα εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων οδήγησε σε:

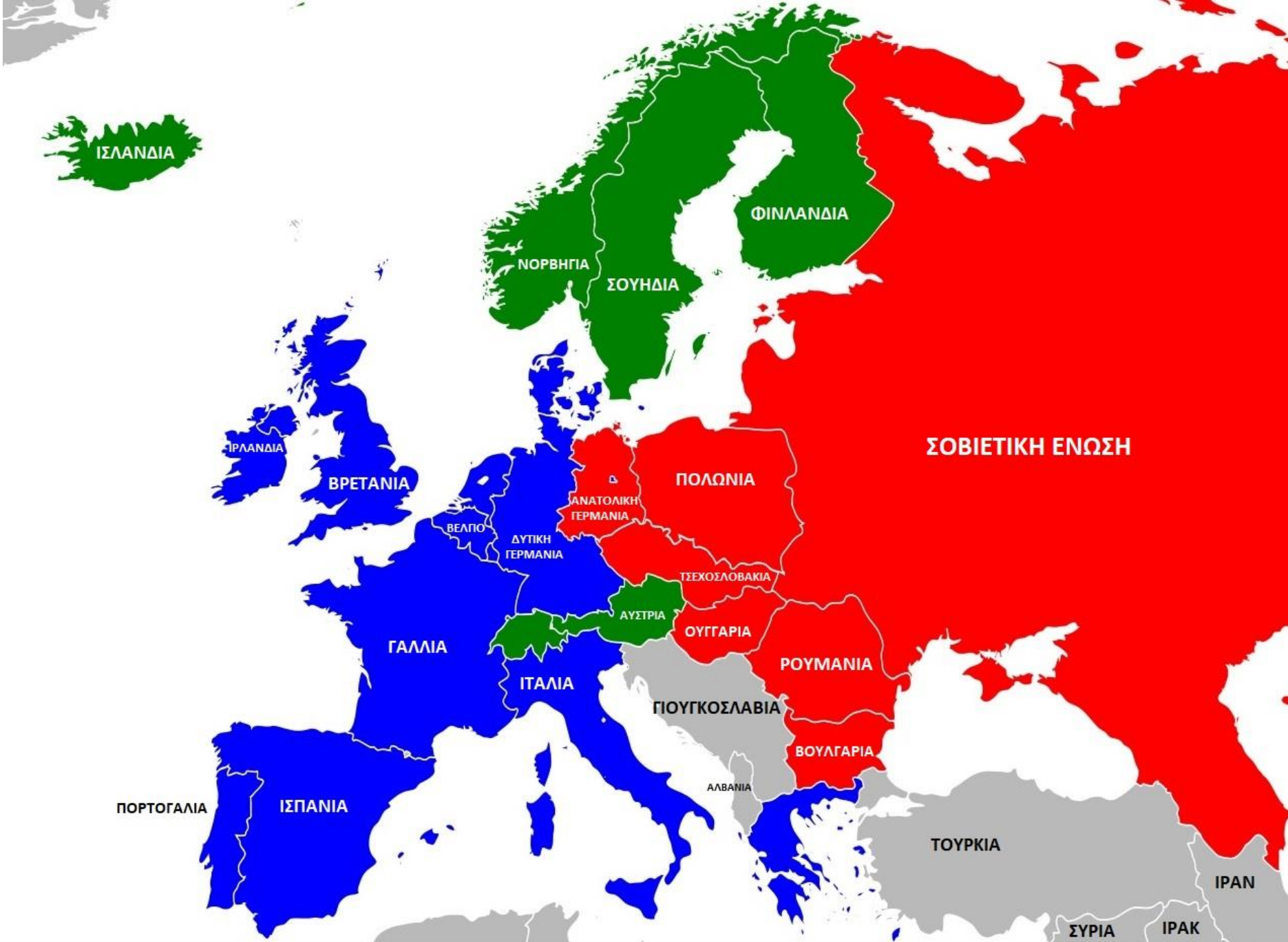
- δραματική **οικονομική κρίση**
- **αποσχιστικές τάσεις** διαφόρων περιοχών της **Σοβιετικής Ένωσης**, που ήθελαν **ανεξαρτησία**

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Η επιλογή του **Γκορμπασόφ**

- να σταματήσει η **Ε.Σ.Σ.Δ.** να ελέγχει τις **Λαϊκές Δημοκρατίες** της Ανατολικής Ευρώπης και
- η άσκηση πίεσης σε αυτές για εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων

οδήγησε στην **κατάρρευση** των **Λαϊκών Δημοκρατιών** της Ανατολικής Ευρώπης

Πηγή αρχικής εικόνας: https://worddisk.com/wiki/File:Europe_1988.svg/

Η ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ

Μέσα σε αυτό το κλίμα των μεγάλων αλλαγών συντελέστηκαν δύο μεγάλα ιστορικά γεγονότα:

- 1 η πτώση του «Τείχους» του Βερολίνου τον Νοέμβριο του 1989
- 2 η ένωση των δύο Γερμανιών τον Οκτώβριο του 1990

Δύο γεγονότα με τεράστια πολιτική αλλά και συμβολική σημασία.

Πολίτες της Ανατολικής Γερμανίας «καταλαμβάνουν» το Τείχος του Βερολίνου και ζητούν την κατεδάφισή του. Η κυρίαρχη ιαχή τους: «Wir sind das Volk», δηλαδή «εμείς είμαστε ο λαός».

Πηγή εικόνας: https://www.reddit.com/r/HistoryPorn/comments/dtvn8z/today_30_years_ago_the_fall_of_the_berlin_wall_9/

Η κυβέρνηση της Ανατολικής Γερμανίας κατεδάφισε το Τείχος του Βερολίνου τον Νοέμβριο του 1989 και συνέβαλε με αυτόν τον τρόπο στην ειρηνική επανένωση των δύο Γερμανιών το 1990

Πηγή εικόνας: <https://www1.wdr.de/stichtag/stichtag-546.html>

Η ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΗΣ Ε.Σ.Σ.Δ.

Τον Αύγουστο του 1991 πραγματοποιήθηκε στη **Μόσχα πραξικόπημα** από αξιωματούχους του σοβιετικού καθεστώτος εναντίον του **Μιχαήλ Γκορμπασόφ**.

Το **πραξικόπημα** απέτυχε μεν, επιτάχυνε δε την κατάρρευση της **Σοβιετικής Ένωσης**. Πολλές **σοβιετικές δημοκρατίες** αποσχίστηκαν και διακήρυξαν την **ανεξαρτησία** τους.

Η ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ Ε.Σ.Σ.Δ.

Οι ραγδαίες εξελίξεις εκείνης της περιόδου οδήγησαν τελικά στην διάλυση της **Σοβιετικής Ένωσης**. Στις 31 Δεκεμβρίου 1991 έγινε η υποστολή της **κόκκινης σημαίας** με το σφυροδρέπανο και η έπαρση της τρίχρωμης **ρωσικής σημαίας**.

Η **Ε.Σ.Σ.Δ.** δεν υπήρχε πια. Τη θέση της πήρε η **Ρωσία** καθώς και **νέα κράτη** από τις πρώην **Σοβιετικές Σοσιαλιστικές Δημοκρατίες**.

Υποστολή της σημαίας της **Ε.Σ.Σ.Δ.** και έπαρση της **ρωσικής** σημαίας στο Κρεμλίνο στην Μόσχα
<https://www.spiegel.de/geschichte/russland-ende-der-sowjetunion-1991-vor-25-jahren-trat-gorbatschow-zurueck-a-1126909.html>

Η ΝΕΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η διάλυση της **Ε.Σ.Σ.Δ.** και η κατάρρευση των **Λαϊκών Δημοκρατιών** της Ανατολικής Ευρώπης είχε συνέπειες κυρίως στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

Ξέσπασαν τοπικές πολεμικές συγκρούσεις στον Καύκασο, αλλά και στα Βαλκάνια: Η **Αρμενία** συγκρούστηκε με το **Αζερμπαϊτζάν** για την διαφιλονικούμενη περιοχή του Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Ακόμη και σήμερα η διένεξη δεν έχει λυθεί.

Ο Καύκασος είναι η οροσειρά που εκτείνεται από την **Κασπία Θάλασσα** έως τον **Εύξεινο Πόντο** και χωρίζει την **Ευρώπη** από την **Ασία**.

Πηγή εικόνας: <https://twitter.com/azconsulatela/status/636840964514971648>

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Το ενιαίο κράτος της **Γιουγκοσλαβίας** διαλύθηκε μετά από έναν μακροχρόνιο πόλεμο (1991-1999), στον οποίο αναμείχθηκαν τόσο η **Ευρωπαϊκή Ένωση**, όσο και οι **Η.Π.Α.**

Στη θέση της **Γιουγκοσλαβίας** δημιουργήθηκαν τα εξής κράτη (από βορρά προς νότο):

- Σλοβενία
- Κροατία
- Σερβία
- Βοσνία-Ερζεγοβίνη
- Μαυροβούνιο
- Βόρεια Μακεδονία (σημερινή ονομασία)

Πηγή εικόνας: https://en.wikipedia.org/wiki/Socialist_Federal_Republic_of_Yugoslavia

Πηγή αρχικής εικόνας: <https://casework.eu/el/lesson/the-disintegration-of-yugoslavia/>

ΕΙΡΗΝΙΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ

Η **Τσεχοσλοβακία** χωρίστηκε ειρηνικά σε δύο κράτη: την **Τσεχία** με πρωτεύουσα την Πράγα και την **Σλοβακία** με πρωτεύουσα την Bratislava.

ΕΙΡΗΝΙΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ

Η **Δυτική Γερμανία** και η **Ανατολική Γερμανία** ενώθηκαν ειρηνικά σε ένα κράτος και η νέα πρωτεύουσα έγινε πάλι το Βερολίνο.

Πηγή αρχικής εικόνας αριστερά: https://en.wikipedia.org/wiki/German_reunification

Πηγή εικόνας δεξιά: <https://diercke.westermann.de/content/bundesrepublik-deutschland-nach-dem-3101990-978-3-14-100800-5-83-9-1>

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΙΣ

Η κατάρρευση των **Λαϊκών Δημοκρατιών** ώθησε εκατομμύρια ανθρώπους να αναζητήσουν μία καλύτερη τύχη στις χώρες της **Δυτικής Ευρώπης**. Αυτό οφείλεται:

- στη μεγάλη διαφορά πλούτου **δυτικής** και **ανατολικής** Ευρώπης
- στην καλύτερη ποιότητα ζωής της **δυτικής** Ευρώπης

Χιλιάδες Αλβανοί μετανάστες στο Μπάρι της Ιταλίας το 1991

Πηγή εικόνας: https://de.wikipedia.org/wiki/Albaner_in_Italien

Εκατοντάδες χιλιάδες Αλβανοί μετανάστες πέρασαν στην Ελλάδα μετά το 1991 με τα πόδια μέσα από την οροσειρά της Πίνδου, αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον. Υπολογίζεται ότι σήμερα ζουν στην Ελλάδα πάνω από 500.000 Αλβανοί μετανάστες και αποτελούν τη μεγαλύτερη μεταναστευτική κοινότητα στη χώρα.

Πηγή εικόνας: <https://ibna.gr/news/2021/05/39199/>

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΙΣ

Επιπρόσθετοι λόγοι μετανάστευσης ήταν:

- η εντύπωση ότι η **Δυτική Ευρώπη** ήταν η «χώρα της Επαγγελίας»
- οι πολεμικές συγκρούσεις στα **Βαλκάνια**
- η τεράστια ανεργία που έπληξε τις χώρες της **ανατολικής** Ευρώπης

Πάνω από 1 εκατομμύριο πρόσφυγες και μετανάστες από την πρώην Γιουγκοσλαβία εγκατέλειψαν τις εστίες τους. Πολλοί από αυτούς κατέφυγαν σε Αυστρία και Γερμανία.

Πηγή εικόνας: <https://kroatien-nachrichten.de/so-viele-fluchteten-im-jugoslawien-krieg/>

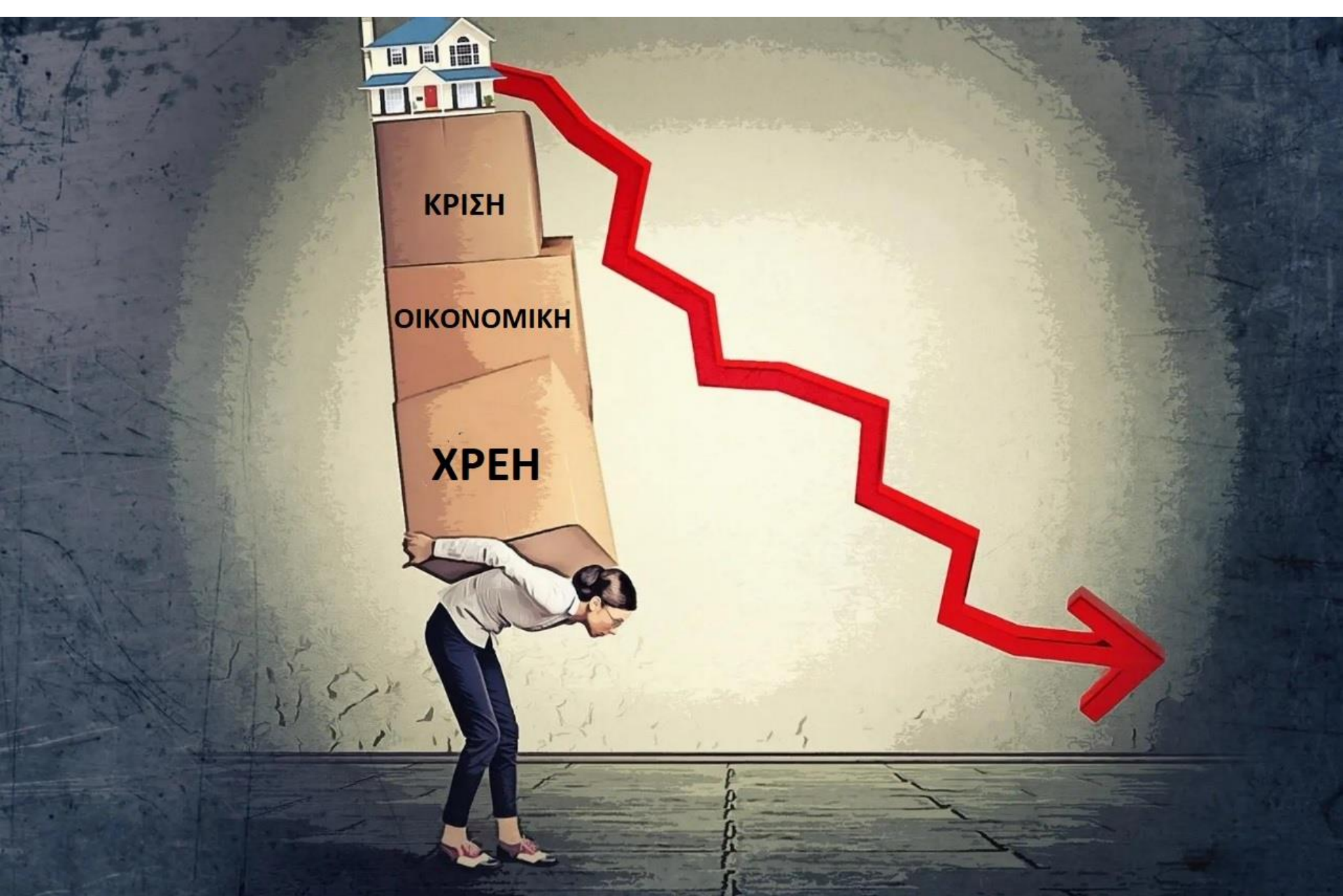
ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η Ευρώπη έπρεπε να λύσει δύο προβλήματα:

- 1 τα οικονομικά προβλήματα των χωρών της **Δυτικής Ευρώπης**, που προϋπήρχαν
- 2 την οικονομική αφομοίωση των χωρών της **Ανατολικής Ευρώπης**

Η **οικονομική κρίση**, που ήταν έντονη και πριν από την κατάρρευση των **Λαϊκών Δημοκρατιών**, **επιδεινώθηκε** τη δεκαετία του '90.

Πηγή αρχικής εικόνας: <https://shirazali.ca/what-happens-if-the-canadian-housing-market-crashes/>

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΥΡΕΣΕΩΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Η αύξηση της φτώχειας στην Ευρώπη μετά το 1990 υπήρξε ραγδαία
όπως και το φαινόμενο των αστέγων

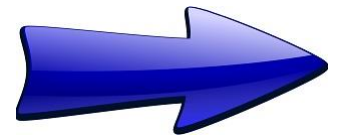
Πηγή εικόνας: <https://hiking.org/shopper-meets-homeless-phone-shopping-trolley-illustration-by-frits-ahlefeldt/>

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Πολλοί Ευρωπαίοι, τόσο στη **Δύση** όσο και στην **Ανατολή**, είδαν να μειώνονται αισθητά τα εισοδήματά τους ή και να μένουν άνεργοι. Αυτά τα προβλήματα καθώς και η αίσθηση ότι:

- απειλείται η **ασφάλεια** των πολιτών
- απειλείται η **πολιτισμική συνοχή** των ευρωπαϊκών κοινωνιών

από την παρουσία πολλών μεταναστών

ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΦΑΣΙΣΜΟΥ

οδήγησαν στο φαινόμενο της αναβίωσης του **φασισμού**. Αυτό φαίνεται από την ίδρυση και μαζική αποδοχή νέων φασιστικών κομμάτων σε πολλά κράτη της **Ευρώπης**.

Το φαινόμενο του **νεοφασισμού** στηρίχθηκε

- στην ξενοφοβία
- στον ρατσισμό

Η ΕΥΡΩΠΗ ΕΝΩΜΕΝΗ

Στην μετα**ψυχροπολεμική** Ευρώπη οι πολίτες των διαφόρων χωρών κατάλαβαν ότι παρά τις διαφορές τους

- στη γλώσσα και
- στα ήθη και έθιμα

έχουν πολλά κοινά στοιχεία που τους ενώνουν. Η **Ευρωπαϊκή Ένωση** μεγάλωσε και δέχθηκε στους κόλπους της πολλές χώρες του πρώην **ανατολικού μπλοκ**.

Το 2004 η Ευρωπαϊκή Ένωση δέχθηκε 11 νέα μέλη: την **Κύπρο**, την **Μάλτα** και τις χώρες, που διακρίνονται με κίτρινο χρώμα.

Πηγή εικόνας:
https://simple.wikipedia.org/wiki/2007_en_largement_of_the_European_Union

Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Στο σχολικό βιβλίο αναφέρεται:

«... η σύγκλιση που σημειώνεται στον τρόπο ζωής και στις κοινωνικές και πολιτιστικές πρακτικές των ευρωπαϊκών λαών αποτελεί θεμελιακό στοιχείο που θα μπορούσε, παρά τις δυσκολίες, να οδηγήσει στη δημιουργία μιας ισχυρής **ευρωπαϊκής ταυτότητας**»

Εσείς τι λέτε;

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

Στον σημερινό κόσμο οι **Η.Π.Α.** εμφανίζονται παντοδύναμες, η **Ρωσία** προσπαθεί να γίνει η υπερδύναμη που ήταν κάποτε, ενώ στο παγκόσμιο σκηνικό εμφανίζονται νέες δυνάμεις:

- η **Κίνα**
- η **Ινδία**
- η **Ιαπωνία**

Μπορεί η **Ευρώπη** να αποτελέσει ισχυρό παράγοντα παγκόσμιας ισορροπίας και ειρήνης;

Εσείς τι λέτε;

ΣΚΕΨΟΥ!

**Κείμενα, συγγραφή, ιστορική έρευνα, εικόνες: Γαρίτατζης Χαράλαμπος (ΠΕ07)
Φιλολογική επιμέλεια: Γεώργιος Σπανός (ΠΕ02)**